

Avl og HD

Gjennom tidene så forandrer ofte holdninger seg. Ikke bare i forhold til rasearbeid, men kanskje også i forhold til hvilke krav en klubb stiller, hvilke krav oppdrettere stiller til sitt oppdrett og hvilke krav kennelklubben, NKK, stiller.

For de som har vært med en stund, så vil man huske at alle oppdrettere bestrebet seg på å avle etter klubbens retningslinjer og det var viktig å komme på valpelisten fordi det var et kvalitetsstempel og en god salgskanal, ja kanskje den eneste salgskanalen. Skulle man kjøpe valp, så var det helt naturlig å kontakte raseklubben. Den som satt som valpeformidler, hadde nok mange og lange samtaler pr. telefon med potensielle valpekjøpere. Det ble sendt ut valpelister pr. post og valpelistene ble også trykket i medlemsbladet. Det var rett og slett utenkelig å ikke ha kullet sitt på valpelisten.

Det er naturlig at det skjer en utvikling over tid og forhåpentligvis er utviklingen positiv og til det bedre for rasen. Raseklubber skal være «arenaen» for kunnskap og samhold. Samtidig er det viktig at raseklubben ikke stiller for strenge krav for å komme på valpelisten. Det å kunne annonsere kullet sitt gjennom raseklubbens valpeliste skal være et kvalitetsstempel og et vitne om at man tar rasearbeidet på alvor. Man kan likevel ha forskjellige mål for sitt oppdrett uten at det bør komme i konflikt med avlsreglementet til den enkelte raseklubb.

Hvis vi tar et tilbakeblikk, fra tiden da Alaskan Malamute var en del av Norsk Polarhundklubb, så sto de aller fleste kullene på klubbens valpeliste. Man kunne også legge ut planlagte kull på listen slik at de som var på jakt etter en valp, kunne orientere seg om fremtidige planer hos den enkelte oppdretter. Det forelå en HD forekomst på 5 – 10% men det var stort sett C diagnoser og ytterst sjelden noe mer alvorlig. I de fleste tilfeller kunne eier si at hunden ikke bar preg av å ha en HD diagnose men en sjelden gang kunne det også forekomme forkalkninger hos den berørte hunden.

Norsk Alaskan Malamute klubb

I 2007 gikk vi ut av Norsk Polarhundklubb og dannet vår egen raseklubb fordi oppdretterne ønsket bedre kontroll på forvaltning av egen rase.

I takt med tiden og utvikling av internett og plattformer som finn.no, facebook og instagram, så ser man jo at en raseklubb fort kan miste litt grepet om oppdrett og forvaltning av rasen. Det har blitt så enkelt å selge hunder utenom raseklubber og det igjen har ført til en oppblomstring av kull som ikke tilfredsstiller klubbens retningslinjer for avl og oppdrett. Og fordi det er så enkelt å selge valper, også de som ikke tilfredsstiller retningslinjene til klubben, så blir det vanskeligere for en raseklubb å nå fram med sine oppfordringer om å følge raseklubbens retningslinjer og ikke minst å bruke klubbens valpeliste som salgskanal. Det er mange som er på jakt etter valp som ikke aner at det finnes en raseklubb, så klubben kan selvfølgelig ta selvkritikk på at man ikke er synlig nok.

Når skjedde endringen?

I løpet av 2015 skjedde det en markant endring i HD statistikken på rasen vår. I mange år hadde andelen hunder med en annen diagnose enn fri, ligget på ca. 10% mens i løpet av 2015 økte andelen til ca. 27%.

For å ta et lite tilbakeblikk, ble det i perioden 010116 til 311219 røntget 226 hunder som er født etter 2016. Av disse 226 hundene er det 10 som er importert fra utlandet og selv om det er importerte hunder, så kan det også her forekomme HD. For 2016 viser resultatene for utenlandske hunder at det er 4 x A, 4 x B og 2 x C hofter.

Ellers er resultatene for denne perioden som følger:

75 av de hundene som er HD røntget er fra kull som ikke har stått på valpelisten mens 141 av de har stått på valpelisten.

HD resultatene etter hunder utenom valpeliste	Fri 70,7%
	HD 29,3%

HD resultatene etter hunder på valpeliste	Fri 82,3%
	HD 17,7%

Selv om dette ikke er helt ferske tall, så viser det likevel en trend som ser ut til å fortsette.

Er det greit å avle på hunder med en HD diagnose?

Pr. dags dato kjenner man ikke til hvordan HD nedarves. Man antar at det er flere elementer som kan føre til en HD diagnose, hvor arv selvfølgelig er en av elementene. Andre elementer som kan spille en rolle, er overvekt og overbelastning i for ung alder.

Selv om begge foreldre er fri for HD kan man likevel risikere at avkommene får en HD diagnose. Det er likevel mer sannsynlig at frie foreldre, gir frie avkom samtidig som det er større sannsynlighet for at foreldre med en HD diagnose, får avkom med HD diagnose.

Alaskan Malamute er en brukshund og for at en hund skal kunne utføre sine oppgaver som brukshund, er det ønskelig med et sunt skjelett. Selv om noen individer kan fungere bra med en HD diagnose, så er det likevel en større risiko for at de ikke kan fungere optimalt dersom hoftene er dårlige.

Som en raseklubb som har ansvar for forvaltning av rasen, er det viktig at vi har med oss oppdrettere som ser verdien av å avle på foreldre som tilfredsstillt visse krav, blant annet at de skal ha en A eller B diagnose. Vi ser at sannsynligheten for at foreldre som har en HD diagnose som C eller D, har økt risiko for å få avkom som ikke er fri for HD.

Kull med foreldre som har en HD diagnose, vil ikke komme på klubbens valpeliste.

For å bevisstgjøre oppdrettere i NAMK, har klubben valgt å utarbeide en avtale hvor oppdretterne må signere på at de vil følge klubbens retningslinjer. Det er imidlertid en del oppdrettere som har valgt å ikke signere avtalen, og de vil derfor ikke få annonsere sine kull på valpelisten.

Valpeliste

For både 2020 og 2021 så viser tallene at ca. 2/3 av kullene ikke står på klubbens valpeliste. Det kan selvfølgelig være flere grunner til at kullene ikke står på valpelisten. Det kan være at man har så mange på liste at det ikke er noe behov for å «annonsere» kullet sitt gjennom klubben selv om kullet tilfredsstillt klubbens retningslinjer, men det kan også være at

foreldrene ikke fyller kravene til helsekontroller. Kravene for å komme på NAMKs valpeliste, er strengere enn kravene for å få registrert et kull i NKK, så det kan sikkert også være en grunn til at noen av kullene faller utenom klubbens retningslinjer og dermed ikke tilfredsstillende kravene for å kunne stå på valpeliste. I tillegg finnes det også kull som ikke blir registrert. Disse kullene har vi ikke oversikt over og hunder som ikke er registrert, anses ikke som renraset så lenge de ikke har dokumentasjon på at de er registrert som en rasehund.

Husk at du som valpekjøper har et stort ansvar for å kjøpe din valp fra kull som tilfredsstillende klubbens retningslinjer og vi oppfordrer deg til å be om å få se helseresultatene til foreldrene. Hvis du velger å kjøpe valp fra kull som ikke tilfredsstillende klubbens retningslinjer, så er du med på å legitimere avl på individer som har en HD diagnose.

Hvilke krav stilles til foreldre dyr for å få kullet på valpliste?

Det er helt overkommelige krav. Foreldrene skal være HD røntget og ha diagnose A eller B. Foreldrene skal være øyelyst slik at status er kjent. Foreldrene skal være PN testet og dersom man bruker en bærer, så må partner ikke være bærer. Foreldrene må være stilt ut med minimum VG som premiering.

Hva er forklaringen fra de som velger å ikke avle etter klubbens retningslinjer?

Det er mange forskjellige forklaringer:

- 1. Vi skal bare ha dette ene kullet og vi er derfor ikke oppdrettere.*
Selv om du bare har ett kull, så er du oppdretter. Til og med ett enkelt kull er med på å prege rasen både på godt og vondt.
- 2. Det var en tyvparing.*
Ja det kan skje. Det betyr imidlertid ikke at man ikke skal bestrebe seg på å utføre nødvendige helsetester og å registrere valpene. Det er en sikkerhet for deg som oppdretter og ikke minst for dine valpekjøpere.
- 3. Vi er ikke medlemmer i klubben.*
Hvis man skaffer seg en rase, så antar vi at det ligger en interesse for rasen bak valget og da vil man forhåpentligvis også være medlem av klubben som forvalter raseansvaret. Selv om man ikke er medlem i NAMK så betyr ikke det at man skal avle utenfor avlsanbefalinger. Det ligger gode intensjoner bak de kravene som stilles og kravene gjenspeiler hva raseklubben anser som viktig for avl av nettopp denne rasen.
- 4. Vi er uenige i NAMKs retningslinjer for avl.*
Som oppdretter av Alaskan Malamute, selv om det er ditt første kull, så har du medbestemmelsesrett i forhold til klubbens retningslinjer. Retningslinjene blir diskutert på oppdretterseminar og der mottas, og stemmes det over, de innspill som måtte komme. Det er en demokratisk prosess hvor alle kan komme med sine tanker og innspill.
- 5. Vi avler ikke brukshunder, men familiehunder.*

Alle som kjøper seg en hund, har et ønske om at den skal leve et langt og godt liv. Hvis man velger å avle på en tisper med en HD diagnose, så vil det i første omgang være en belastning for den tisper som skal bære fram valpene. Deretter er det en økt risiko for at avkommene også får en utfordring med hoftene og kanskje også et kortere liv med mye smerter. Som oppdretter er det tungt å skulle ta innover seg de utfordringene som man kan påføre sine valpekjøpere fordi man tar noen ufornuftige valg.

6. *Det er lett tjente penger.*

Er det nå egentlig det? Vet noen på forhånd hvor krevende det er å være oppdretter? Man skal kunne svare på spørsmål og være støttende når en valpekjøper møter utfordringer, ikke bare helsemessig, men også adferdsmessig. Man skal være klar til å ta valp/voksen hund i retur på kort varsel.

7. *Det er så lett å få solgt valpene via finn.no, så vi trenger ikke å melde inn kullet på valpelisten.*

Det er fullt mulig å annonsere kullet sitt på finn.no selv om det står på NAMKs valpeliste. Valpelisten viser at du som oppdretter tar ditt oppdrett og raseansvar seriøst og burde være en selvfølge for alle de som ønsker å være oppdretter.

8. *Vi kjøpte valp fra et kull som ikke tilfredstilte kravet så nå trenger ikke vi å ta hensyn til retningslinjene.*

Som oppdretter bør du innprente dine valpekjøpere gode holdninger og respekt for raseklubben som tross alt har raseansvaret og forvaltningen av vår rase. Raseansvaret er tildelt av NKK og ikke noe som klubben har bestemt selv.

Til alle dere som velger å avle utenfor klubbens valpeliste og retningslinjer, og til alle dere som kjøper valper fra kull som ikke tilfredstiller kravene; hvor er rasestoltheten og raseinteressen for at vi fortsatt skal ha en rase som holder seg sunn og frisk og som innehar de egenskaper som er spesielle nettopp for denne rasen?

Husk at alle som har ett kull og alle som kjøper en valp, har et ansvar for å tilføre rasen noe positivt.